

Velkommen til H.C. Andersens
ROSKILDE

1. Jernbanestationen 2. Gråbrødre Kirkegård 3. Prindsen 4. Rådhuset 5. Postgården og H.C. Andersen-bænken, Skomagergade 15 6. Palæet 7. Domkirken 8. Domprovstegården 9. Sophielyst 10. Havnen og søbadeanstalten

Velkommen til H.C. Andersens

ROSKILDE

DER ER INGEN TVIVL OM, AT ROSKILDE HAVDE EN SÆRLIG PLADS I H.C. ANDERSENS HJERTE. OG SKULLE MAN VÆRE I TVIVL HEROM, SÅ VIDNER BÅDE HANS DAGBØGER OG UDGIVELSER I HØJ GRAD OM HANS OPLEVELSER OG INSPIRATION FRA BYEN. I ÅRENE MELLEM 1819 OG 1872 VAR H.C. ANDERSEN EN HYPPIG GÆST I DOMKIRKEBYEN.

”At rejse er at leve”, skriver H.C. Andersen i ”Mit livs eventyr”, og det var ikke bare tomme ord. På hans mange rejser til både ind- og udland, herunder til Roskilde, skulle han under alle omstændigheder i langt de fleste tilfælde gennem Roskilde, så det blev til mange kortere eller længere ophold. De tidligste rejser foregik med postvognen, eller han fik kørelejlighed med gode bekendte – en enkelt fodtur fra København til Slagelse blev det også til – og efter 1847 var der også mulighed for at benytte jernbanen.

H.C. Andersen slog sig gerne ned i byen fire-fem dage ad gangen for at mærke byens liv og bl.a. tilbringe tid sammen med sin nære ven, komponisten J.P.E. Hartmann, og hans familie, som også gæstede Roskilde i en årrække.

I årene 1857-1864 boede H.C. Andersen ofte hos domprovst Ortved i domprovstegården. Den lokale kunstmaler og professor Jacob Kornerup gjorde et stort indtryk på digteren, idet han kunne berette om en seks måneders lang rejse til Spanien, som inspirerede H.C. Andersen til en tilsvarende tur.

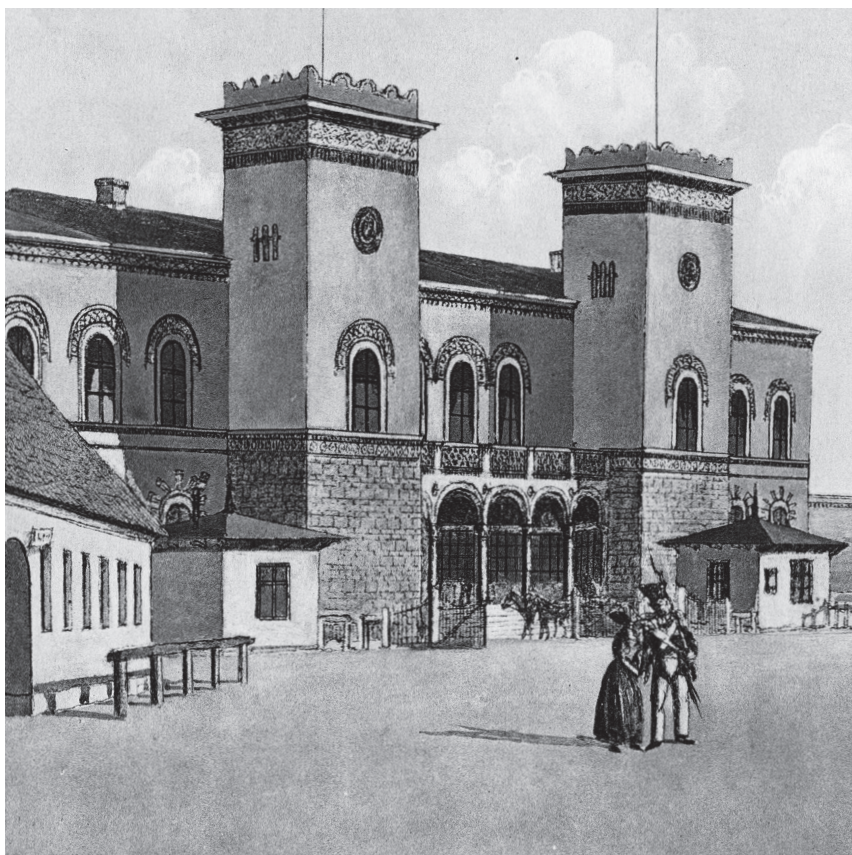
TAK TIL LOTTE FANG OG
KURT BUCHTRUP FOR RESEARCH.
TEKSTER OG BILLEDMATERIALE

H.C. Andersen foretrak så afgjort at være privat indlogeret, men han var dog også gæst på tre af byens gæstgiverier, nemlig Hotel Prindsen, ”Postgaarden” og på jernbanestationen, som på 1. sal havde gode overnatningsmuligheder.

Flere af de steder, som H.C. Andersen besøgte, kan stadig opleves, men Roskildes udvikling har naturligvis også betydet ændringer i bybilledet, så vi må tage fantasien lidt i brug, hvis vi vil gå i hans fodspor – det var fra tiden før fotografiet for alvor vandt indpas.

H.C. ANDERSEN VAR BL.A. OGSÅ
BERØMT FOR SIN HØJE HAT

ROSILDE JERNBANESTATION 1849

1 JERNBANESTATIONEN

Den 26. juni 1847 blev jernbanen København-Roskilde indviet. Første gang, H.C. Andersen tog toget, var i maj 1848 på sin rejse til Fyn.

På jernbanestationen var der på 1. sal en fortræffelig restaurant med selskabslokaler og værelser til overnatning. På balkonen var der servering. Første gang, H.C. Andersen overnattede på jernbanestationen, var i 1851 – dog kun i tre timer med kurs mod København.

I september 1866 blev det til mere end blot et par timers hvile på banegården:

”Lørdag 8. I morges klokken 8 af sted med toget til Hartmanns i Roskilde, som jeg første telegraferede til. Jeg fik et godt værelse på banegården. Middag hos Hartmann, kørte hjem til hotellet.

Søndag den 9. Oppe hen imod 8; smukt vejr, Hartmann kom på jernbanen; kom i første klasse til København.”

Den sidste gang, H.C. Andersen var på banegården i Roskilde, var i september 1872. I dagbogen skrev han:

”Ved Roskilde blev der ventet 10 minutter, jeg ville ind i første classes ventesal, der er et selskab, sagde portøren, et brudeselskab her fra byen, og bød mig ind i anden, her var trængsel, jeg skulle præsenteres for en amerikaner, ked af alt gik jeg af en bagdør ind i første klasse, hvor bryllupsgæsterne syntes forundrede over en fremmed vovede sig derind, ikke en eneste ville kende mig.”

2 GRÅBRØDRE KIRKEGÅRD

Gråbrødre Kirkegård har navn efter Gråbrødre Kloster, som lå på stedet i perioden 1237-1536. Området blev byens kirkegård i 1820'erne.

H.C. Andersen var i byen i september 1855, hvor han indlogerede sig på Postgaarden. Ifølge dagbogen mødte han tilsyneladende ikke en levende sjæl, som var værd at nævne. Til gengæld skrev han, at han aflagde besøg på Gråbrødre Kirkegård for bl.a. at se sin nære ven, komponisten C.E.F. Weyses gravsted.

Weyse var nært tilknyttet Roskilde, og H.C. Andersen besøgte ham i 1842 hos pastor Hertz i præstegården, men Weyse var ramt af alvorlig sygdom og døde få måneder senere. Weyse blev efter eget ønske begravet på Gråbrødre Kirkegård under en stor bøg.

Bøgen måtte desværre skæres ned for år tilbage, men stammen er bevaret som en træskulptur, og det er derfor nemt at finde Weyses gravsted.

3 HOTEL PRINDSEN

På H.C. Andersens tid var Hotel Prindsen en beskeden bygning i to etager bag en række lindetræer. Den var opført efter branden i 1731 og blev revet ned i 1876 for at give plads for den bygning, vi kender i dag.

Det blev kun til et enkelt ophold, som H.C. Andersen ikke var helt tilfreds med, og han skriver i sin dagbog i august 1842:

”Tirsdag 30. Meget slet logi i Prindsen, ingen rullegardiner, så genboerne måtte rulle deres gardiner ned, da jeg klædte mig om. Solen brændte gloende derinde. Tjenestefolkene naturligvis fornemme i Prindsen. Hjemme klokken 8, første gang sover jeg i byen, hvor kongerne sove, jeg sover på Prindsen. Lige overfor mig synger en herre: Lille Viggo vil du ride ranke, mindst troer han, at digteren sidder lige over for.”

H.C. Andersen var godt 30 år senere tilbage på Prindsen til en aftenunderholdning, hvor nogle af hans eventyr blev læst op.

FOTO: KASPER JØRGENSEN

4 RÅDHUSTORVET/STÆNDERTORVET 2

Når H.C. Andersen kom til Roskilde, undlod han ikke at aflægge et besøg hos professor Jacob Kornerups mor i den gamle købmandsgård på torvet. Der havde udviklet sig et venskab mellem H.C. Andersen og Jacob Kornerup. Kornerup kunne bl.a. berette om et halvt års rundrejse i Spanien, som H.C. Andersen senere stort set gentog med Kornerups manuskript til hans bog om spaniensrejsen som guide, og oven i købet med Kornerups rejsekufferter, som blev udlånt i den anledning.

Når H.C. Andersen kom på besøg, vidste den gamle dame altid at gøre stads af ham. Hun iførte sig sin sorte silkekjole og kom selv ind og bød ham nejende bakken med vinen i de gamle grønne rømerglas. H.C. Andersen var da straks lutter smil og elskværdighed – han var jo såre taknemmelig for selv den mindste påskønnelse og æresbevisning. Når vinen var drukket, gik turen næsten altid ud i byen med Jacob Kornerup som cicerone.

5 POSTGÅRDEN – SKOMAGERGADE 15

Postgården spiller en helt særlig rolle i H.C. Andersens forfatterskab. Vaudevillen ”En nat i Roskilde”, hvor hele handlingen udspiller sig på et hotelværelse på Postgården, bliver opført første gang i 1849.

H.C. Andersen boede selv kun en enkelt nat på Postgården og først i 1855. Det var et ophold, han fandt tilfredsstillende, og han gav udtryk for, at han foretrak Postgården frem for Prindsen.

I dagbogen skriver han:

”Klokken 11½ nåede jeg til Roskilde, hvor jeg tog ind på gæstgivergården ved Posten Hos Pedersen, fik et godt natleje.”

Men inden da havde han ofte været på Postgården. Når han var i Roskilde, og det kom ham for øre, at der var en bekendt, som opholdt sig på Postgården, undlod han ikke at aflægge visit. H.C. Andersens første besøg i Roskilde var, da han var 14 år gammel i 1819 – men det var blot på gennemrejse, og opholdet var ikke længere, end det tog at udskifte postvognens heste på postgården.

Rekonstruktion af Postgården (oprindeligt Hamborger Herberg fra 1738) på grundlag af tegning fra byggesagen.

6 7 PALÆET OG DOMKIRKEN

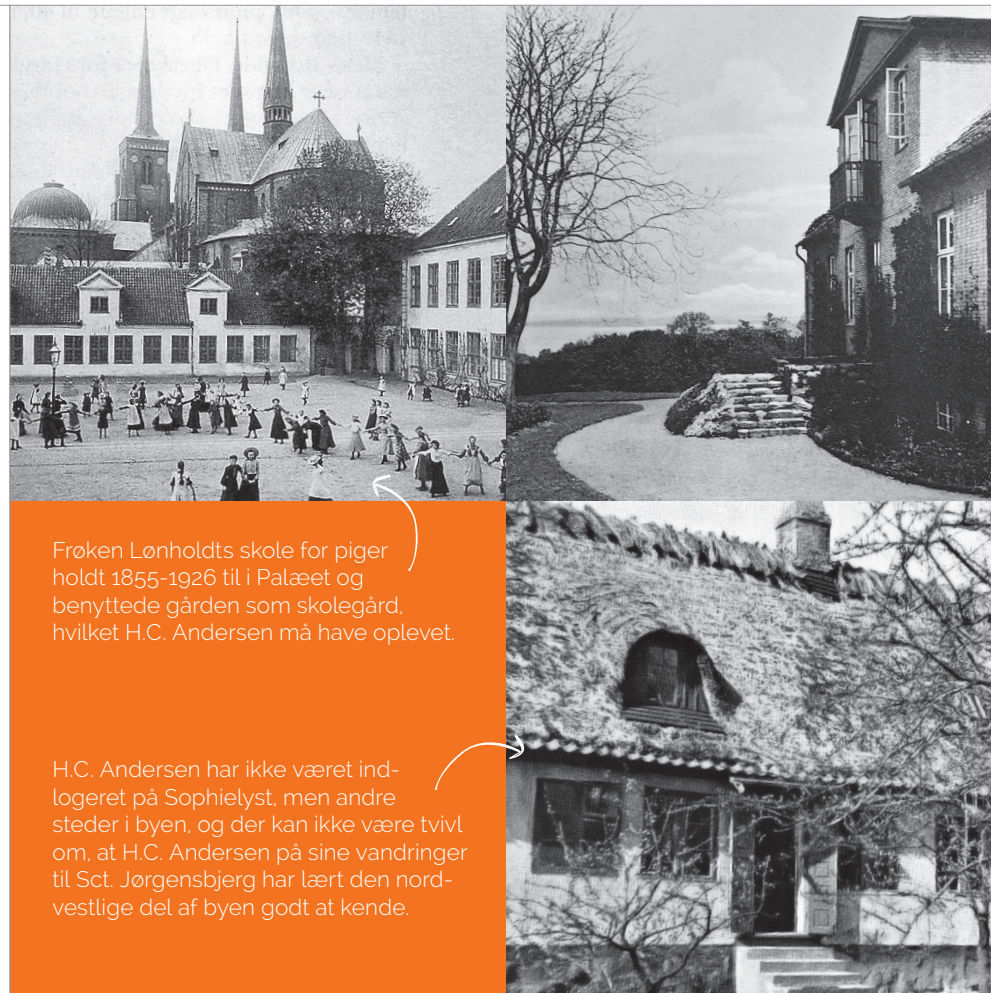
Roskilde Palæ er et firefløjet gult barokanlæg opført 1733-1736 på det sted, hvor bispegården har ligget. Palæet skulle udgøre en passende ramme for majestæten under gennemrejse eller ophold i anledning af bisættelser i den kongelige familie.

Fra 1835 til 1846 var Palæet rammen om Stænderforsamlingerne for øerne. Første gang, H.C. Andersen opholdt sig i længere tid i Roskilde, var i august 1842. I hans dagbog står: "*Spiste middag hos ministeren Ørsted.*" Det vil sige. At digteren spiste frokost hos formanden for De rådgivende Stænderforsamlinger, som, når der var møder i Roskilde, boede i Palæets hovedbygning i stueetagen til venstre.

Dagen efter drak H.C. Andersen kaffe hos familien Ørsted og var for første gang i domkirken sammen med Marie og Sophie Ørsted.

H.C. Andersen besøgte Roskilde Domkirke første gang i 1842 og fandt domkirken smuk i det ydre, men var ikke specielt imponeret over det indre. Der skulle en rundvisning i august 1861 til sammen med professor Jacob Kornerup og Steen Friis, som stod for den gennemgribende restaurering af domkirken i disse år, før H.C. Andersen fik øjnene op for domkirkens mangfoldighed.

I perioden 1862-1866 arbejdede malerne Vilhelm Marstrand og Heinrich Hansen på decorationen af Christian 4.'s kapel. Vilhelm Marstrand malede to malerier med Christian 4. som hovedperson og Kristusfiguren mellem vinduerne, mens Heinrich Hansen malede de arkitektoniske rammer omkring de store malerier. H.C. Andersen fulgte arbejdet, når han i den periode var i Roskilde.

Frøken Lønholdts skole for piger holdt 1855-1926 til i Palæet og benyttede gården som skolegård, hvilket H.C. Andersen må have oplevet.

H.C. Andersen har ikke været indlogeret på Sophielyst, men andre steder i byen, og der kan ikke være tvivl om, at H.C. Andersen på sine vandringer til Sct. Jørgensbjerg har lært den nordvestlige del af byen godt at kende.

8 DOMPROVSTEGÅRDEN

H.C. Andersen har benyttet alle tre offentlige overnatningsmuligheder i Roskilde, men fra 1857 havde digteren et sted, som han vendte tilbage til flere gange: Domprovstegården hos familien Ortved. Domprovstegården ligger der den dag i dag – få skridt fra Domkirken – og det var domprovst Ortved, der forestod opførelsen af ejendommen.

Bekendtskabet kan være formidlet af komponisten J.P.E. Hartman, som med sin familie kom i Domprovstegården planmæssigt i januar/februar i en årrække, eller når Hartmanns ”lå på landet” i Roskilde. I tiden frem til 1866 var H.C. Andersen en hyppig gæst i domprovstehjemmet, kombineret med besøg hos familien Hartmann, og der stiftes mange bekendtskaber i den periode.

Det er helt utænkeligt, at H.C. Andersen ikke har stået i Provstrædet lige nord for Domprovstegården og nydt det fantastiske syn ud over de grønne områder ned mod Roskilde Fjord – et syn, som kan nydes den dag i dag.

9 SOPHIELYST

Sophielyst findes ikke mere, men var en stråtækt ejendom beliggende i Asylgade 18 på Sct. Jørgensbjerg. Den var opført omkring 1830'erne, og den tjente primært som almindelig privatbolig, men den søndre fløj ud mod Asylgade blev på et tidspunkt udlejet til drift af et pensionat.

Når komponisten, professor Johan Peter Emilius Hartmann, trængte til ro og hvile, tog familien til Roskilde for at ”ligge på landet”, og det var netop på Sophielyst. Så varede det ikke længe, før H.C. Andersen dukkede op, for han forsøgte ingen lejlighed til at besøge sin nære ven, når han var i Roskilde. Mangen en god middag og frokost er det blevet til, og sammen har de besøgt byens seværdigheder.

10 HAVNEN, FJORDEN OG SØBADEANSTALTEN

H.C. Andersen har flere gange været ved Roskilde Havn, og fra dagbogen ved vi, at han har badet i fjorden.

Om han har badet fra strandkanten eller har benyttet søbadeanstalten, ved vi ikke, men det er en kendsgerning, at søbadeanstalten blev etableret i 1834, så muligheden har været til stede. Under alle omstændigheder har H.C. Andersen kunnet nyde udsigten fra havneområdet op mod Roskilde Domkirke, som er afbildet i 1834, og hvor man kan se søbadeanstalten i højre nederste hjørne.

